

EL RELLOTGE DE SOL DEL MAS ROGER

El primer rellotge solar triple construït a Catalunya

[TEXT I FOTOGRAFIES] Pedro Novella

El mas Roger de Cabacés (Tarragona), antiga propietat de la família Vidal Llecha, una meitat

del qual pertany, actualment, a la Generalitat de Catalunya, forma part del Parc Natural de la Serra de Montsant. El farmacèutic Miquel Vidal Llecha (1896-1968), darrer propietari habitant del mas Roger, era fill de Josep Vidal Felip (...-1944). Entre 1906 i 1936 pare i fill reuniren una col·lecció de 2.014 rotlles de pianola catalogats i, una part, digitalitzats per la Universitat de Barcelona el 2011. Els anys 1949, 1950 i 1951 del segle passat, Miquel Vidal, potser amb el pensament de retirar-se a aquell lloc apartat on l'aigua pura i cristal·lina "dóna vert a la natura i força al cos deprimat", realitzà una sèrie d'obres de rehabilitació i condicionament del mas, entre les que destaca una profusa ornamentació exterior de rajoles i figures ceràmiques, repartides en façanes i jardins, que abasta tot tipus d'assumptes: arts i oficis, motius mariners, refranys catalans, tipus populars, escenes de El Quijote, ball de la sardana, escuts heràldics, rètols de benvinguda, figures de terracota, gerros, murals religiosos, etc.

Al mas Roger trobarem, a més, el treball més important del gnomonista-ceramista barceloní Manuel Pastor 1: un rellotge solar triple amb la taula correctora de l'hora solar.

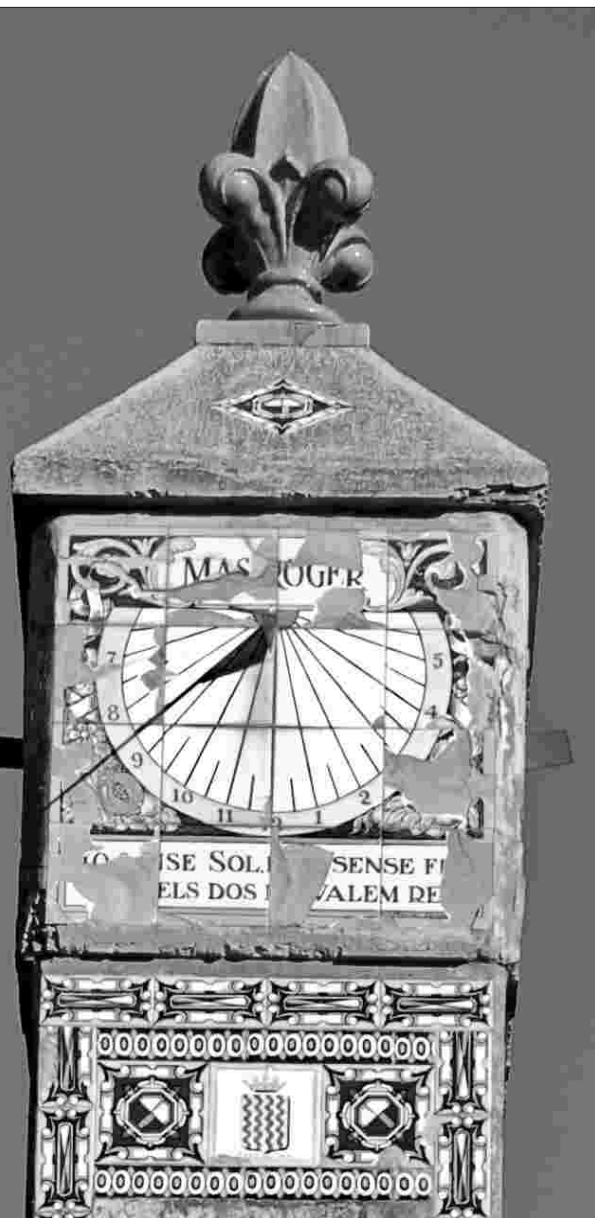
Les factures de totes les compres que realitzà Miquel Vidal es conserven en el fons del mas Roger dipositat a l'Arxiu Comarcal del Priorat (ACPR). Les rajoles i figures

ceràmiques les comprà en dos establiments de Reus: a la Fàbrica de Productos Cerámicos de Hipólito Montseny, al taller de Josep Maria Pàmies Villat i a Cerámicas Esteban Vicens S.L. de Barcelona. Del gnomonista Manuel Pastor, a més de les factures, es conserven diversos do-

AL MAS TROBAREM, A MÉS, EL TREBALL MÉS IMPORTANT DE MANUEL PASTOR: UN RELLOTGE SOLAR TRIPLE AMB LA TAULA CORRECTORA DE L'HORA SOLAR

cuments que ens permeten conèixer algunes dades interessants sobre el seu treball com a constructor de rellotges de sol: un fullet publicitari titulat "Noticia sobre los Relojes de Sol de cerámica que construye Manuel Pastor ceramista-gnomonista", una fulla amb la taula de correcció de l'hora solar i instruccions per la col·locació d'un rellotge calculat per 42 graus de latitud i les targetes del taller i de l'estand on exposà els seus rellotges a la XVII Feria de Muestras Internacional de Barcelona de l'any 1949.

El rellotge de sol està situat al jardí del mas, a prop de la capella de Sant Miquel, de la qual Miquel Vidal se'n titulava ermità, a la

part superior d'un pilar de secció quadrada de més de cinc metres d'alçada. La mida del pilar, l'alçada i la secció estan pensades per facilitar la consulta de l'hora ja que, segons Manuel Pastor, el rellotge s'havia de situar en una altura convenient perquè els números es veiessin perfectament.

emmarcades amb tires decorades geomètricament i amb escuts a sobre de Tarragona, Lleida, Girona i Barcelona. En el tram del mig, i en la part més elevada, el rellotge de sol triple rematat en piràmide trucada i pinya ceràmica vidriada en vermell. Al tram del mig del costat nord, la figura de terracota

Descripció del rellotge de sol

Rellotge de sol triple. VM, VL i VP. Taula de correcció de l'hora solar. Coordenades: 41,2419 N i 0,7518 E

Quadrant meridional: mural quadrat (60x60 cm) format per

MIQUEL VIDAL, POTSER AMB EL PENSAMENT DE RETIRAR-SE A AQUELL LLOC APARTAT ON L'AIGUA PURA I CRISTAL·LINA "DÓNA VERT A LA NATURA I FORÇA AL COS DEPRIMIT", REALITZÀ UNA SÈRIE D'OBRES DE REHABILITACIÓ I CONDICIONAMENT DEL MAS

El programa decoratiu, desenvolupat en tres trams diferenciats, es repeteix als costats est, sud i oest del pilar: rajoles blaves i murals al tram inferior; un altre mural i tres figures de terracota en alt relleu

s'ha substituït per un mural amb motius marins que en cobreix tota la superfície i, a la part alta, s'ha col·locat la taula de correcció de l'hora solar calculada per la longitud del mas Roger.

16 rajoles. Traça vertical a migdia. Numeració horària àrab, de 7 del matí a 5 de la tarda. Línies més curtes de mitges hores. Vara subjecta per un petit triangle de xapa despresa. Llegenda: "JO SENSE SOL I TU SENSE FE / CAP DELS DOS NO VALEM RÈ". Inscripció en la part superior: "MAS ROGER". Firma: MANUEL PASTOR.

Quadrant a llevant: mural quadrat (60x60 cm) format per 16 rajoles. Traça vertical a llevant. Numeració horària àrab, de 4 a

11 del matí. Línies de mitges hores. Gnòmon rectangular de xapa. Llegenda: "SOL SOLET VINA'M A VEURE QUE TINC FRED". Inscripció a la part superior: "CABACÉS". Els dos rellotges no marquen la mateixa hora degut a què la vara del rellotge de sol meridiana està doblegada.

Quadrant a ponent: mural quadrat (60x60 cm) format per 16 rajoles. Traça vertical a ponent. Numeració àrab, d'1 a 8 de la tarda. Línies de mitges hores. Gnòmon rectangular de xapa. Llegenda: "D'HORA EN HORA

DÉU ENS MILLORA". Inscripció superior: "ANY SANT 1950".

Taula de correcció de l'hora solar: mural quadrat (60x60 cm), format per 16 rajoles. Títol: CABACÉS TARRAGONA CORRECCIÓ DE LA HORA SOLAR. Els valors de la LATITUD y la LONGITUD s'han perdut. Encara són llegibles els valors dels tres mesos situats en la part inferior:

01 Març 0	01 Agost +2	01 Desembre -15
15 Març -4	15 Agost 0	15 Desembre -9

Els valors dels mesos desapareguts es poden obtenir sumant 5 minuts als de la taula del rellotge de sol declinant de can Mariner a Horta-Guinardó (Barcelona).

El rellotge de sol es va construir per commemorar l'Any Sant de 1950. Miquel Vidal era una persona molt religiosa, i en la seva esquela se'l nomena com a "agricultor y ermità de Sant Miquel a Mas Roger a Cabassers". No és d'estranyar, tampoc, que un pagès elegís com a motius decoratius del seu rellotge de sol espigues, granades i raïms. Encara que està datat i col·locat el 1950, es va pagar el juny de 1949. Els tres rellotges, juntament amb la taula de correcció, costaren, segons factura, 1.350 pessetes.

La decoració del pilar és completa amb figures de terracota i rajoles procedents dels altres tres tallers. La pinya vidriada en vermell del coronament procedeix de la Fàbrica de Hipólito Montseny de Reus; les rajoles blaves que recobreixen la zona baixa, de l'establiment de Josep Maria Pàmies Villat, també de Reus, i els arts i oficis de la zona baixa, la figura de terracota del costat sud i la sanefa de 7,5x15 de la zona mitja podrien ser de Ceràmicas Esteban Vicens de Barcelona.

Manuel Pastor s'anunciava també a La Vanguardia com a constructor de murals religiosos i rètols de rajoles. En el mas Roger, a més del rellotge de sol triple, podem admirar alguns altres treballs: un Sant Miquel a joc amb un rètol (corresponent a una poesia de la Font Clara) que decora la font del mas i un mural de 15 rajoles amb temes regionals.■

¹ Fins a la data s'han inventariat 32 rellotges de sol ceràmics de Manuel Pastor, la majoria d'ells a Catalunya, datats entre els anys 1949 i 1971.